

UVOD

"Države članice Evropske zajednice teže da obezbede skladni razvoj smanjenjem razlika koje postoje u stepenu razvijenosti određenih regiona i zaostalosti manje privilegovanih regiona"
(Preambula Rimskog ugovora, 1958.)

Stvaranje jedinstvene valute bio je dug proces od istorijskog značaja. Pre manje od jednog veka, Evropu su karakterisali politički nemiri i ekonomsko rasulo. Motivi za početak integracije su brojni. Postojala je želja stvaranja demokratski uređene Evrope kao alternative odbačenoj nacionalističkoj vladavini. Takva Evropa je trebala da postane zajednica mira i mesto koje pruža ekonomsku sigurnost svojim državljanima. Potpisivanjem Rimskog i Pariskog ugovora evropski lideri započeli su izgradnju ujedinjene Evrope. Od tada, Evropa je postigla mnogo. Sigurno, jedno od najznačajnijih dostignuća bilo je uspostavljanje zajedničkog tržišta, sa slobodnim protokom robe, kapitala i ljudi. Nakon toga, ne manje važna, stvorena je Evropska monetarna unija sa 11 članica na početku, a već sada sa 16.

Generalno, zemlja ne postaje član evrozona odmah nakon pristupanja Evropskoj uniji. Umesto toga, zemlja postaje članica koja podleže pravilu privremenog odstupanja.¹ Ovakve zemlje imaju niz obaveza. One moraju da sprovedu zajedničku politiku deviznog kursa (uključivanje u Mehanizam održavanja utvrđenih deviznih kurseva - ERM2), a da sopstvenu ekonomsku politiku posmatraju kao zajedničku brigu. Međutim, samo koordinisanje politika nije dovoljno. Da bi ušle u Evropsku monetarnu uniju, zemlje moraju da ispune niz kriterijuma pravne i ekonomske konvergencije. Kriterijumi pravne konvergencije obavezuju zemlje koje apliciraju za prijem u evrozonu da stvore odgovarajuće pravne osnove za učestvovanje u monetarnoj uniji, od kojih je najvažnija nezavisnost centralne banke. Za razliku od njih, kriterijumi ekonomske konvergencije obavezuju zemlje koje žele da uđu EMU da stvore ekonomske uslove koji omogućavaju održavanje stabilnosti cena i obezbeđuju usklađenost na nivou evrozona.

Ovaj rad analizira stvaranje Evropske monetarne unije, kriterijume konvergencije, način na koji su oni uvrđeni i kako se, odnosno, koliko ih zemlje poštuju nakon pristupanja evrozoni, ulogu Evropske centralne banke u kreiranju monetarne politike EU, kao i prednosti i nedostatke EMU.

1. STVARANJE EVROPSKE MONETARNE UNIJE

Sigurno jedan od najkomplikovanijih koraka u evropskim integracijama bio je stvaranje Evropske monetarne unije (EMU). Ono je prvi put spomenuto u Marjolin memorandumu² Evropske komisije iz 1969. godine. Međutim, problem koji je tada postojao, odnosio se na već uspostavljen sistem međusobno fiksiranih kurseva³. Tek kada je bilo jasno da bretonvudski sistem više ne funkcioniše, mogla se započeti monetarna integracija.

1.1. ERM i Delorov izveštaj

<http://www.MATURSKIRADOVI.NET/>

Eng. Member state with a derogation.

² Smatra se formalnim početkom evropske monetarne integracije

³ Uspostavljen u Breton- Vudsu

Ideja o monetarnoj uniji zvanično oživljava na samitu u Hagu 1969. godine. Na inicijativu samita napravljen je Vernerov izveštaj, 1970. godine. Izveštaj je predlagao uvođenje fiksnih deviznih kurseva valuta EU sa uskim prostorom za fluktuacije. Zemlje članice EEZ6 su marta 1971. godine otpočele proces stvaranja monetarne unije. Utvrđena je zona međusobne fluktuacije šest valuta od +/- 2,25% (ukupno 4,5%)⁴. Centralne banke su morale da intervenišu korišćenjem deviznih rezervi tako da valuta u svakom slučaju ostane u dozvoljenom okviru, a što bliže kursu na središtu dopuštenog intervala. Međutim, takav sistem nije dobro funkcionisao. Osnovan je i Evropski monetarni fond (European Monetary Cooperation Fund) koji je trebao da održava sistem fluktuacija. Javljali su se brojni problemi. Valute koje su tek izašle iz sistema Breton-Vudsa teško su se zadržavale u okviru dozvoljene fluktuacije, a inflacija je rasla u razvijenim zemljama. Stoga je, 13. marta 1979. godine, na osnovu odluke Saveta ministara uveden Evropski monetarni sistem (EMS) koji je trebao da uvede ograničenja za međusobne fluktuacije valuta zemalja članica EU pod nazivom ERM (*Exchange Rate Mechanism*). To je sistem fiksniranih deviznih kurseva koji bi se povremeno prilagođavali tržišnim kretanjima⁵. Istovremeno je uveden eki (eng. ECU, *European Currency Unit*) - monetarna jedinica koja je predstavljala različite fiksirane količine svake od valuta u EMS.⁶ Baš kada je delovalo da EMS savršeno funkcioniše, nekoliko valuta je ispalo iz sistema zbog prekoračenja dozvoljenog nivoa fluktuacija. Iz EMS-a su ispali funta, lira, peseta i escudos.

1988. godine, Evropski savet je odlučio da obnovi program monetarne integracije. Na čelu komiteta bio je Žak Delor (tadašnji predsednik Evropske komisije). Delorov izveštaj podrazumevao je stvaranje Evropske monetarne unije u 3 stepena koji su izvedeni u sledećim periodima:

1. Prvi stepen: 1. jul 1990. - 31. decembar 1993. godine. Aktivnosti u okviru prvog stepena podrazumevale su stvaranje bolje interakcije kapitalnih tržišta. To se odnosilo na smanjivanje razlika u ekonomskim politikama zemalja članica, uklanjanju prepreka za finansijske tokove, upotpunjavanje zajedničkog tržišta...
2. Drugi stepen: 1. januar 1994. - 31. decembar 1998. godine. Trebalo je stvoriti ustanove koje će sprovesti poslove u vezi sa monetarnom integracijom. Nakon drugog stepena, ERM se zamenjuje sa ERM2.
3. Treći stepen: 1. januar 1999. - do daljnjeg. Međusobno su fiksirani kursevi onih valuta koje su se kvalifikovale za evrozonu.

EMS se raspada 1992. godine ispadanjem nekoliko valuta. Praktično je samo holandski gulden sve vreme ostao u okviru +/- 2,25% prema nemačkoj marki. Sve je ukazivalo na nove mukotrpne pregovore. Najveći protagonisti postavljanja izuzetno strogih kriterijuma bili su tadašnji predsednik Bundesbank, Karl Otto Pel, i guverner engleske centralne banke, Robin Lig-Pimberton. Zamišljeno je stvaranje federacije centralnih banaka koje ispunjavaju uslove za to. Na čelu Federacije je bila Evropska monetarna ustanova (eng. EMI -*European Monetary Institution*) koja je počela da funkcioniše 1994. godine sa sedištem u Frankfurtu. EMI je imala zadatak da pripremi ulazak u treću etapu EMU i to prvenstveno kroz:

- Intenzivniju koordinaciju nacionalnih monetarnih politika, sa ciljem osiguravanja monetarne stabilnosti,
- Stvaranje okvira za jedinstvenu monetarnu politiku evropskog sistema centralnih banaka, posebno kroz razvijanje monetarne strategije i odgovarajuće monetarne instrumente,

⁴ Mehanizam je popularno nazvan "zmija" zbog izgleda grafičkog prikaza kretanja kurseva.

⁵ Izvor: Prokopijević, M., 2005., *Evropska unija: uvod*, Službeni glasnik, Beograd, strana 184

⁶ Kao mera (ne)poželjnosti odstupanja valuta uveden je „indikator divergencije“, ali nije stupio na snagu usled protivrečnosti sa idejom da EMS bude antiinflatorni režim. Pre nego što je 1979. godine nazvana eki, evropska monetarna jedinica se zvala UA (*Unit of Account*) i EUA (*European Unit of Account*).

- Redovno publikovanje izveštaja o napretku u trećoj etapi EMU.

1993. godine, Savet ministara utvrđuje nove granice fluktuacije kako se ne bi ponovila priča sa ERM. Naime, granice su sa +/- 2,25% pomerene na +/-15%, što je ukupno 30%.

Sve zemlje članice EMU morale su da ispunjavaju određene kriterijume počev od najmanje dve godine od ulaska i kasnije sve vreme boravka u EMU. Valute su morale da budu tržišno konvertibilne, što znači da se ukidaju sva ograničenja na kapitalne i tekuće transakcije u toj valuti.

Evropska monetarna unija počiva na⁷:

- Harmonizaciji monetarnih politika zemalja članica - zemlje koje uđu u monetarnu uniju ne mogu samostalno voditi monetarnu politiku.
- Zajedničkoj centralnoj banci - radi operativnog delovanja, jedinstvena valuta mora da ima ustanovu koja će obavljati zajedničke poslove.
- Zajedničkim rezervama - zemlje unutar monetarne unije mogu imati svoje rezerve, ali sa njima mogu raspolagati usklađeno sa drugim zemljama članicama.

1.2. Uslovi ulaska u EMU

Treći stepen monetarne integracije podrazumevao je postojanje zajedničke valute (evro) i Evropske centralne banke (ECB). Euro je uveden 1. januara 1999. godine u odnosu 1:1 prema ekiju. Uspostavljen je fiksni odnos evra prema 12 valuta:

13,7603 prema austrijskom šilingu (ATS), 40,3399
prema belgijskom franku (BEF), 1,95583 prema
nemačkoj marki (DEM), 166,386 prema španskoj pezeti
(ESP), 5,94573 prema finskoj marki (FIM), 6,55957
prema francuskom franku (FRF), 340,750 prema grčkoj
drahmi (GRD), 0,787564 prema irskoj funti (IEP),
1936,27 prema italijanskoj liri (ITL), 40,3399 prema
luksemburškom franku (LUF), 2,20371 prema
holandskom guldeni (NLG), 200,482 prema
portugalskom eskudosu (PTE)⁸

Da bi pristupile monetarnoj uniji, zemlje moraju da ispune određene uslove koji se nazivaju uslovi konvergencije. Postoje dve grupe uslova. *Prvu* grupu čini zakonska konvergencija, što znači da zemlje članice monetarne unije moraju da prilagode sopstvenu regulativu regulativi monetarne unije. *Drugu* grupu čine ekonomski kriterijumi, koji se nazivaju kriterijumi konvergencije ili mastrihtski kriterijumi. Oni su definisani Ugovorom iz Mاستrihta iz 1992. godine. Na samom početku bili su određeni tekstom Ugovora (članak 121),

---

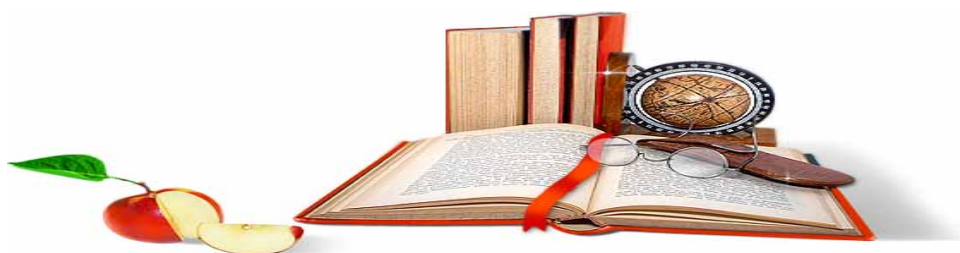
Prema: Prokopijević, M.

⁸ Izvor: Prokopijević, M., 2007., *Evropska monetarna unija*, Građevinska knjiga a.d., Beograd, strana 62.

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI**, **DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM

FORUMU ILI NA **maturskiradovi.net@gmail.com**